

Budziciele wystawa w Książnicy

Data publikacji: 16.11.2016 11:30

Budziciele - to oni ruszyli lawinę. Nowa wystawa w Książnicy Cieszyńskiej

Od 9 listopada w Książnicy Cieszyńskiej można oglądać wystawę poświęconą propagatorom polskości na Śląsku Cieszyńskim, zatytułowaną „Budziciele. W 125 rocznicę śmierci Pawła Stalmacha”. Na ekspozycji zgromadzono książki i dokumenty pochodzące ze zbiorów własnych oraz Muzeum Śląska Cieszyńskiego, m.in. świadectwa szkolne Stalmacha, dziennik Andrzeja Kotuli, czy pierwsze polskie podręczniki dla szkół ludowych autorstwa Jana Śliwki.

Bohaterowie tej wystawy, jak to ujął podczas wernisażu, dyrektor palcówki Krzysztof Szelong, postanowili obudzić Ślązaków cieszyńskich i powiedzieć im że są pełnoprawną częścią wspólnoty narodowej. Zwrócił też uwagę na różnice w świadomości etnicznej chłopów z rdzennie polskich ziem a Śląskiem Cieszyńskim, który od początków XIX przestał być związany z polskim organizmem państwowym. - ***Kiedy galicyjscy chłopci mordowali polską szlachtę, to w Cieszynie chłopscy synowie zaczęli śnić swój sen o niepodległej Polsce. A na ich czele stał Paweł Stalmach, „synek” z Bażanowic.***

Stalmach, którego 125 rocznica śmierci minęła 15 listopada, swoją przygodę z polsnością rozpoczął na początku lat czterdziestych XIX w, będąc uczniem gimnazjum ewangelickiego w Cieszynie. Tam wspólnie z kolegami działał w kółku samokształceniowym „Złączenie Polskie”. W późniejszym okresie był inicjatorem powstania „Gwiazdki Cieszyńskiej” (początkowo pn. „Tygodnik Cieszyński”), założył Czytelnię Polską (Ludową) a także szereg organizacji społecznych m.in. Macierz Szkolną dla Księstwa Cieszyńskiego, której tradycje kontynuuje obecnie zaolziańska Macierz Szkolna w Republice Czeskiej oraz krzewiąca i pielęgnująca tradycje regionalne Macierz Ziemi Cieszyńskiej.

Celem wystawy, zdaniem Szelonga, jest ponowne przywrócenie do powszechnej świadomości postaci Pawła Stalmacha i jego kolegów, tych, którzy „ruszyli lawinę polskości”, w efekcie czego w październiku 1918 roku powstała Rada Narodowa dla Księstwa Cieszyńskiego, która zgłosiła akces swej dzielnicy do odrodzonego państwa polskiego.

W tym kontekście dyrektor Książnicy odniósł się również do toczącej obecnie dyskusji o tożsamości regionalnej i fascynacji regionalizmem. - ***Myślę, że w czasach, kiedy przedstawiciele młodszych pokoleń Ślązaków cieszyńskich znakomicie potrafią zrelacjonować przebieg wizyt Franza Josepha w Cieszynie, a nie bardzo już wiedzą czym było „Złączenie Polskie”, a czym Rada Narodowa; kiedy coraz głośniejsz rozbrzmiewa narracja o tym, że Księstwo Cieszyńskie niczego wspólnego z Polską nie miało i kiedy wydaje się, że tożsamość można sobie wybrać jak towar w hipermarkecie, to czas najwyższy aby przypomnieć o tych kilku chłopskich synach, którzy sprawili, że współcześni Ślązacy cieszyńscy mogą czuć się i nazywać się Polakami, wcale nie gorszymi, a może i lepszymi, niż potomkowie synów chłopskich spod Wieliczki.***

(Ÿ)

Wystawa „Budziciele. W 125 rocznicę śmierci Pawła Stalmacha” autorstwa Anny Rusnok i Wojciecha Świąs jest czynna do 11 lutego 2017 roku w godzinach otwarcia Książnicy Cieszyńskiej.